

การปลูกและการแปรรูป ไพล

ไพล

เป็นสมุนไพรไทยที่มีชื่อท้องถิ่นหลากหลาย เช่น ว่านไพล, ไพลเหลือง, สีไพล, ปูลอย, ปูเลย (ภาคเหนือ) ปูขมื่น, มันสะล่าง (ไทยใหญ่-แม่ฮ่องสอน), ว่านไฟ (ภาคกลาง), ว่านปอบ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zingiber montanum* (Koenig) Link ex Dietr หรือ *Zingiber cassumunar* Roxb. จัดเป็นสมุนไพรที่อยู่ในวงศ์ Zingiberaceae ไพลมีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียแถบประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ปลูกกันมากในจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี และสระแก้ว

ไพลมีลำต้นใต้ดินเรียกว่าเหง้า มีสีเหลืองและมีกลิ่นหอมเฉพาะตัวเหง้าไพลมีน้ำมันหอมระเหยประมาณ ๐.๘ เปอร์เซ็นต์ซึ่งประกอบด้วยสารสำคัญที่มีฤทธิ์ด้านการอักเสบ และมีฤทธิ์ต้านฮีستามีน แก้กภูมิแพ้ แพทย์แผนไทยใช้ไพลประกอบตำรับยาไทยเพื่อรักษาอาการฟกช้ำ บวม เคล็ดขัดยอก ปวดท้อง ลมจุกเสียด ท้องเดินและบิด ไพลใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในลูกประคบ และใช้น้ำมันหอมระเหย (Essential Oil) ในรูป Aromatherapy สำหรับใช้ในสปา

การขยายพันธุ์และการปลูก

ไพลสามารถขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด หรือ ใช้แงงหรือเหง้าซึ่งเป็นส่วนของลำต้นใต้ดิน โดยทั่วไปจะใช้ส่วนของเหง้าเป็นท่อนพันธุ์ในการปลูก พันธุ์ต้องเป็นหัวพันธุ์ที่มีอายุมากกว่า ๑ ปี มีตาสมบูรณ์ไม่มีโรคแมลงเข้าทำลาย การแบ่งหัวพันธุ์ใหม่มีน้ำหนัก ๑๐๐-๒๐๐ กรัม มีตา ๓-๕ ตา ชูบท่อนพันธุ์ด้วยสารเคมีป้องกันเชื้อราก่อนปลูก การปลูก ระยะระหว่างต้นและระหว่างแถว ๕๐ X ๕๐ เซนติเมตร ขุดหลุมขนาด กว้าง X ยาว X ลึก ๑๕ X ๑๕ X ๑๕ เซนติเมตร นำเหง้าพันธุ์ไพลที่เตรียมไว้ลงปลูก กลบดินให้มิด หนา ๒-๓ เซนติเมตรคลุมด้วยฟางหนาประมาณ ๒ นิ้ว รดน้ำทันที

การดูแลรักษา

ปแรกกำจัดวัชพืช ๒ ครั้ง ปที่สองกำจัดวัชพืช ๑ ครั้ง เนื่องจากไพลจะคลุมพื้นที่ระหว่างต้นและแถวจนเต็ม ปที่สามไม่ต้องกำจัดวัชพืชและปล่อยให้แห้งตายไปพร้อมกับต้นไพลที่ฟุบ ปกติในพื้นที่ปลูกภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากธรรมชาติ ไม่มีการรดน้ำ แต่การปลูกในพื้นที่ภาคอื่นที่แห้งแล้งกว่า ควรรดน้ำบ้างอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ไม่ต้องใส่ปุ๋ยเคมีเพราะเชื่อว่าจะมีผลต่อคุณภาพน้ำมันไพล

การเก็บเกี่ยว

หัวไพลที่นำมาสกัดน้ำมันต้องมีอายุ ๒-๓ ปี เมื่อต้นไพลแห้งและพุ่มลงกับพื้น ให้ขุดหัวไพลขึ้นมาจากดิน ห้ามเก็บหัวไพลขณะที่เริ่มแตกหน่อใหม่เพราะจะทำให้ได้น้ำมันไพลที่มีปริมาณและคุณภาพต่ำ

สรรพคุณ

เหง้า ขับลมในลำไส้แก้จุกเสียด ขับประจำเดือน มีฤทธิ์ระบาย อ่อน ๆ แก้บิด สมานลำไส้ ทาแก้เคล็ดยอก ฟกบวม เส้นตึง เมื่อย เหน็บชา สมานแผล

ดอก ขับโลหิตและกระจายเลือดเสีย แก้อาเจียนเป็นโลหิตแก้เลือดกำเดาออกทางจมูก แก้ไข้ใน ขับระดู (ประจำเดือนเดือน)

ลำต้น ช่วยเรื่องปรับสมดุล

ใบ ช่วยแก้ปวดเมื่อยหรือมีไข้

ราก ช่วยบรรเทาอาการเลือดกำเดาไหลได้ ขับโลหิต ทำให้ประจำเดือนมาตามปกติ แก้ท้องอืดเพื่อแก้ท้องผูก แก้เคล็ดยอก แก้โรคผิวหนัง แก้อาเจียนเป็นเลือด

การแปรรูป การทำน้ำมันไหล

ส่วนผสม

หัวไหลสด	๑,๐๐๐ กรัม
ขมิ้นชันสด	๒๕๐ กรัม
น้ำมันปาล์ม หรือน้ำมันมะพร้าว	๕๐๐ กรัม
ดอกกานพลู	๕๐ กรัม
การบูร	๕๐ กรัม

วิธีทำ

๑. หั่นไหลสด และขมิ้นชันสด ให้เป็นชิ้นบาง ๆ
๒. เทน้ำมันปาล์ม หรือน้ำมันมะพร้าว ลงกระทะยกตั้งไฟ พอน้ำมันร้อนปานกลาง เอาไหลและขมิ้นชันลงทอดในน้ำมัน (เหมือนทอดกล้วยแขก) ทอดจนไหลและขมิ้นชันกรอบเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแก่ แล้วน้ำมันเป็นสีเหลืองใส (ระวังไหม้) ช้อนเอาชิ้นไหลและขมิ้นชันออก
๓. ตำกานพลูให้ป่น นำลงทอดในน้ำมันต่อและลดไฟให้เหลือไฟอ่อน ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำมันที่อยู่ในกานพลูระเหยไป ทอดประมาณ ๕ นาที กรองด้วยผ้าขาวบาง
๔. พอน้ำมันอุ่นๆ ผสมการบูรลงในน้ำมัน แล้วเทลงในภาชนะที่สามารถปิดฝาให้สนิทป้องกันการระเหยได้ แล้วเทบรรจุลงขวดเล็กปิดฝาให้แน่นเพื่อนำไปใช้ต่อไป

เนตรนภา ปรีเปรม

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดสมุทรสาคร